

Edita Grosmanová (*1924 – † 2020)

Pozorne si spolu so svojimi žiakmi

[vypočujte
podcast](#)

[prečítajte
príbeh](#)

[pozrite
krátky film](#)

Vzácný príbeh poslednej pamätníčky z prvého transportu s tisíckou židovských dievčat zo Slovenska do vyhladzovacieho tábora v poľskom Auschwitzi (Osvienčime), ktorý bol vypravený zo železničnej stanice v Poprade v stredu 25. marca 1942 o 20:20 hodine.

Po spoznaní príbehu pani Edity môžete využiť nasledujúcu aktivitu pre žiakov alebo sa inšpirujte pracovnými listami pre žiakov ZŠ a SŠ.

Základná a stredná škola

Téma:

príbehy 20. storočia, holokaust, Ľudácka Slovenská republika, Židovský kódex, ľudské práva a ich porušovanie, historická pamäť, prepájanie minulosti so súčasnosťou, úcta k starším

Cieľ:

Pochopiť obľudnosť riešenia židovskej otázky počas existencie Slovenského štátu prostredníctvom skutočného príbehu preživšej. Uvedomiť si zodpovednosť občana za akékoľvek dianie v spoločnosti i za tichý súhlas a nekonanie. Zaangažovať sa do pomoci najzraniteľnejšej skupine v našej spoločnosti. Získať citlivosť voči hodnote, ktorú predstavujú naši seniori. Prepájanie generácií, medzigeneračný dialóg, zvyšovanie úcty voči generácii starších spoluobčanov.

Pomôcky:

internet, register obyvateľstva, miest a obcí, pero, listový papier, osobné veci

Postup

- Po oboznámení sa s príbehom sa s deťmi porozprávajte o ich pocitoch a emóciách, ktoré preživali počas čítania/počúvania príbehu pani Edity. Spýtajte sa ich, čo vnímajú ako najťažšie.
- Diskutujte aj o pocite viny preživších. Skúste vyzvať žiakov, aby sa zamysleli nad tým, prečo s týmto pocitom mnohí preživší zápasia počas celého života.

Aktivita 1:

- Do októbra 1942 bolo z územia Ľudáckej Slovenskej republiky vyvezených takmer 58 000 obyvateľov židovského pôvodu, ďalších 13 000 bolo deportovaných po potlačení SNP. To je spolu viac ako 71 000 ľudí.
- Zadať žiakom krátkodobú úlohu:

Úloha:

Zisti a napíš, ktoré slovenské mesto má približne takýto počet obyvateľov. Ak také nenájdeš, skús nájsť niekoľko takých slovenských miest, ktorých počet obyvateľov dá spolu približne 71 000 (napr. 35 000 + 25 000 + 15 000 obyvateľov). Vyhľadaj v registri obyvateľstva aspoň pár mien a skús o týchto osobách zistiť nejaké informácie.

- Vyzvite žiakov, aby si predstavili každodenný život týchto konkrétnych ľudí. Čomu sa venujú, kde pracujú, aké rodiny majú, čo robia vo svojom voľnom čase, aké záľuby majú.
- Dajte im pokyn, aby sa zamysleli nad tým, aké by to bolo, keby im náhle oznámili, že sa majú zbalit, opustiť svoj domov, každodenný život a odísť nevedno kam.
- O ich pocitoch sa s nimi porozprávajte.

>>

Aktivita 2:

- Zapojte svojich žiakov do aktivity písania listov pamätníkom. Ponúknite im možnosť napísať list pamätníkovi, s ktorého príbehom sa mali možnosť zoznámiť počas realizácie niektorého workshopu, alebo pamätnícke, s ktorou sa práve oboznámili prostredníctvom príbehu.
- Umožnite deťom stať sa na chvíľu súčasťou jej príbehu, prežívať s ňou určité časti jej života, prípadne cez jej príbeh lepšie spoznávať dobu a oboznamovať sa takto s našou minulosťou.

Úloha:

Napíšte list pamätníčke, pani Editke, alebo komukoľvek z databázy pamätníkov zdokumentovaných organizáciou PostBellum: memoryofnations.eu (v čs/sk verzii pametnaroda.cz). Vyjadrite v ňom pocity, ktoré prežívate pri spoznávaní osudov ľudí zasiahnutých veľkými dejinami. Opíšte v liste, ako ste očarení príbehmi ľudí, ktorí boli v minulosti vtiahnutí do víru historických udalostí a museli sa s nimi nejako popasovať. Určite by ich takýto list potešil a dodal im síl v dňoch jesene ich života.

- Vyzdvihnite, že vaši žiaci majú úžasnú príležitosť prispieť k zlepšeniu ich situácie, a to obyčajným napísaním listu, v ktorom sa im prihovoria a vyjadria podporu, možno aj obdiv a takto sa im pokúsia pomôcť pri preklenutí ťažkých časov.
- Následne listy zašlite na adresu, ktorú vám radi na vyžiadanie vydáme.
- Diskutujte so svojimi žiakmi o tom, čo im táto aktivita priniesla, ako sa pri nej cítili. Požiadajte ich aj o zvýšenie pozornosti voči vlastným starým rodičom alebo seniorom žijúcim v ich okolí.

Aktivita 3:

- Ako prípravu na túto aktivitu dajte žiakom úlohu, aby sa zamysleli nad svojím obyčajným dňom a vypísali na papier všetky aktivity počas 24 hodín. Ak v rôzne dni uskutočňujú ešte iné aktivity, nech tieto všetky zapíšu.
- Na princípe dobrovoľnosti ich môžu predstaviť svojim spolužiakom, prípadne niektoré podrobnejšie popísať. Môžu zvýrazniť podčiarknutím, farebne, zakrúžkovaním tie, ktoré im robia najväčšiu radosť.
- Následne im zadajte domácu úlohu:

Úloha:

Skúste si predstaviť, že by ste museli odísť nevedno kam a nevedno na koľko, a pokúste sa pobaliť si to najnutnejšie. Môžete si zbalíť maximálne 10 vecí.

- Dajte im inštrukciu, aby ich na druhý deň doniesli do školy v ruksaku, alebo priniesli aspoň zoznam týchto vecí.
- Diskutujte s nimi o tom, čo si vzali, prečo, na základe čoho sa rozhodovali pri výbere, čo cítili pri obmedzení počtom atď.
- Vráťte sa k zoznamu aktivít počas 24 hodín a vyzvite ich, aby prečiarkli všetky činnosti, ktoré by po odchode určite nemohli ďalej robiť.
- Premostite túto aktivitu s príbehom a transportmi do koncentračných táborov počas II. svetovej vojny.
- Aktivitu môžete využiť aj pri iných historických či súčasných témach (Viedenská arbitráž, presídľovanie, odsun sudetských Nemcov, kolektivizácia a nútené vysťahovanie, migrácia, utečenectvo atď.).